

VIOREL MARINEASA

Kettős öngyilkosság a szénakazalban

Nem alszik el, amíg be nem kopog az ablakon. Az a sok pasztilla majd azután hat. Odaát a vénasszony úgy horkol, mint akinek nagy kő nyomja a szívét. Amint a csúcspontra ér, megszakad néhány pillanatra – éles füllel azért hallani a csendes szuszogást –, aztán megint felcsap, olyan leffegésekkel, árnyalatokkal meg hangközökkel, hogy bajos különválogatva eltenni őket az emlékezetbe.

Még egy kicsi, és bekopog: egy fémpénzzel vagy a vásári gyűrűjével, aztán a mankójával, végül dörömböl mind a két kezével.

Na persze, Mărie néni nem ébreszti fel. Minek is; ha csak elképzeli, máris hányhatnékja van. A vénasszony nyög egy sort, aztán feltápáskodik a hatalmas ülepére, bámul maga elé, a dunya lecsúszva, ott püffednek a visszeres lábai, s riadtból lassacskán furmányos gyanakvóra vált az arca: „Az hát, csak a lányokho meg az özvegyasszonyokho kopog be, hogy az én Istenem verje meg! Tíz éve nem alszik, ő tudja, mit csinát ott az idegenbe, az építőtelepbe, de az a vétek nem hagyja nyugonni, azér császkál fel-alá a faluba, kopog be mindenüvé, ahol a lámpa ég, vagy hogy valakinek nehéz a lelke.” Az öregasszony feltápáskodik, olyan lassan, hogy nézni is nehéz, átvonszolja magát a másik szobába, odacoszog az ablakhoz, onnan kiabálja kifelé: „Menj Isten hírével, Moisé, mer ha nem, elengedem a kutyát!” De már továbbmehetett, mert a kutyák két-három házzal odébb ugatnak. Ami meg azt illeti: Mărie néni hiába fenyegetőzik, mert tegnap egy hónapja, hogy a Pisce kutyáját elütötte a traktorral a Laiének az a hibbant fia.

De ez csupán a mélysötét; virradatkor Milenát a kis padról jövő suttogások verik fel első álmából. Mărie néni aszerint mondja a magáét, mennyire rosszindulatú, kíváncsiskodó a szomszédasszony vagy az arrajáró, aki egy percre a kapunak támasztja biciklijét. Voltaképpen ugyanazt hajtogatja, csak éppen hallgatói értik másként és másként. Ő az ágyban ezt nagyon is tudja, úgyhogy szinte megfeszül egész teste, befogja a fülét. „A kisasszon férfira ácsingózik. Nem tud alunni, meg hát miatta én se. Abba a hiszembe él, hogy Moisé jól benyúl majd neki. De hát az arra jár, amerre akar, mit törődik ő vele. Férfira ácsingózik a kisasszon, de nem ide a faluba – mérnökre, vagy ha nem, tanárra inkább.”

Aki hallgatja, felröhög – vagy csak kuncog rajta; Milena mindenesetre elszenderedik, de nem tud kiszakadni a valóságból. A vénasszony még megállít pár ingázót meg a téesz tehenészetébe igyekvő asszonyokat, s elújságolja, mi

van a kisasszonnal; ő meg nem tudja, hallgassa-e, vagy inkább aludni próbáljon. Mărie nénivel álmodjék-e, aki ott áll a kapuban, vagy a kis padon ül, és róla pletykál, a sárló albérlőjéről. Közben ő, a se holt, se eleven, ott fekszik a bazsalikomszagban, szabadulni próbál valamitől, amiről maga se tudja, hogy mi, hisz annyi minden összegyűlt – a torkában van már minden, a szomjában, a maréknyi bogyóban, abban, ahogy már nem is nyúl víz után. Pislog, kinyitja egyik szemét, de nem tudja, mindez álom-e még. A beszűrődő fény rávetül a falra, a fényképekre, behunyt szemmel is ismeri őket: a lencsébe megilletődve bámuló parasztokat, a faarcú gyermekeiket, akikből rendre városlakó lesz, rendőr, világjáró, amerikai polgár vagy éppen gazdálkodó.

Az álmotlan férfi még nem ért az ablak alá, de ő már érzi a közelségét. A falon át is látja a vörös szemhéját, a higanymarta arcát. Úrrá kéne lennie az ellenszenvén, szóba állnia vele. Na persze, nem férfiéhség, nem ácsingózik ő rájuk. Adam: vagánykodó, kibírhatatlan, meg nő is. Szórakoztató néha, de az ócska szenvedélyeitől nem gerjed be. Az idegeire megy azzal, hogy „bekapok egy vodkát, másképp kapálni sem tudok”. A végén alkoholista lesz persze, meg elhülyül, s az a finnyás liba felesége is otthagyja. Ion: ugyan már! A kis pohos a csomagocskáival – uzonnácska, ebédecské, harapnivalócska –, az aggályosan összeállított óraterveivel, a közhelyes érzelmeivel. Agarici, az agronómus: szoknyabolond, beképzelt bunkó! Mindegyiknek megvan persze a maga bája; tegnapelőtt is, amikor a mezőről jöttek – ki-ki a maga parcelláját kapálta, aznap az iskolások nem segítettek be –, holtfáradtak voltak, de csak úgy sziporkáztak. Végre középpontban érezte magát. Ő meg a három fiú, akár egy mesében: minden poén őneki szólt, többet nevetett, mint évek óta bármikor. Adam a hirtelen sötétben alábukott egy gödörbe, s azt hajtogatta: „Engem csak traktorral húztok ki, különben itt maradok a juhok mellett.” Ion a kapanyélre tapadva vijjogta: „Túltengő radioaktivitás! A munkásság, a vele szövetkező dolgozó parasztság és a hozzájuk csatlakozott, néphez hű értelmiség ellenében újjászületik a nemzeti parasztpárt...” Agarici meg trágár csujjogásokat eregetett a csillagtalan égre.

Moisă bizonyára már befordult a sarkon. A kakas az eperfán köszörüli a torkát. A koca fel-felröfög álmában. Mărie néni visszhangosat durrant. Bízvást állíthatjuk, hogy a Férfi nagyjából olyan kéne hogy legyen, mint az unoka-fivére, Dan vagy a mostohatestvére, Mircea. Nem vérfertőzésről van szó, na nyilván, hanem arról, hogy két ember összeillik-e, meg hogy mennyire becsülik egymást.

Moisă könnyörtelenül jön, hallszik, ahogy vonszolja a béna lábát. Milena kikapattan az ágyból, magára kapja a lenvászon ruháját, amelyik olyan jól áll neki, átvág a másik szobán, ahol az öregasszony hortyogva kapkodja a levegőt, ki-megy az ajtón, a kapun. Moisă úgy áll ott, mint aki várja. Szertartásosan nyújtja az üveget. Már nem is látja olyan ellenszenvesnek. Kortyint egyet a li-

kőrből. Motyog valamit az emberi szenvedésről meg a pechről – patetikus meg népies, meg biblikus az egész. Aztán elindulnak némán, kifelé a faluból. Néha kezébe nyomja az üveget. Seholy senki. Alusznak mind – hogy fel se kelnének többé! Odaérnek a kazalhoz. Moisa gyufát próbál gyújtani, ő a szelet fogja neki. Aztán elveszi tőle a gyufát. Ügyesebbek az ujjai – a laborgyakorlat teszi. „Pedig tűzserész voltam” – motyogja Moisa. A láng belekap kedvenc ruhájába, a férfi a kezével oltja. Őlébe kapja. Nem messze van egy góré, oda viszi. Lefekteti a lajbijára. Gyapjúból van, de a hátát így is szúrja a kukorica. Nem is tudja egyberántani a tűzből fakadó érzeteit: a felcsapó lángot, a fölébe magasodó szörny perzselő tekintetét, azt, ahogy a pocsek ital égeti a gyomrát, meg (ugyan, ne csodálkozzanak már!) a tűzvész a lába között.

*

Milenára, a kémiantanárnőre főbérője, Mărie néni talált rá sokadnaposan az ágyban, amikor rokonaitól hazatért Resicáról. A halál oka: altató-túladagolás. Ingázó társai, Adam, Ion meg Agarici úgy tudták: elment az unokatestvére családjával üdülni. Csodálkoztak is, ugyan miért nem tért vissza, amikor az iskolaigazgatónak ígérte.

Moisa a jelek szerint ugyanazon az éjszakán halt meg. Vagy a következőn. Megivott egy üveg rumot, meg rá ugyanannyi likórt. „Hát végre elnyomta az álom” – kommentálták a rosszmájúak. Ott feküdt rábukva a községháza előtti kút kávjára: éghetett nagyon a bele.

A délről jött, oltyán juhászt a tűzvész után három nappal tartóztatták le. Azonnal bevallotta: azért gyújtotta fel a szérút, hogy bosszút álljon a tézselnökön, akivel elszámolnivalója volt a legelő kapcsán.

NÉMETI RUDOLF fordítása

Marineasa, Viorel (1944, Țipari-Coștei/Szapáryfalva – Temes megye): író; a temesvári bölcsészkar elvégzése után tanár, majd művelődésházi előadó. 1989 decemberét követően több (részint megszűnt) sajtó- ill. irodalmi orgánium alapítója, munkatársa. A temesvári bölcsészkaron tanít.